

Vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2025-2027 taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on valtuuston joulukuussa 2021 hyväksymä kuntastrategia *Pälkäne parasta aikaa 2030*. Kuntastrategiaan on tehty välitarkastelu loppuvuodesta 2023 (KV 28.11.2023 § 58). Strategiassa on linjattu kunnan pitkän aikavälin tavoitteet ja luotu visio kunnan tulevaisuudesta. Talousarvion 2025 toiminnalliset tavoitteet valmistellaan kuntastrategian pohjalta.

Talousjohtaja on valmistellut vuoden 2025 talousarviokehityksen yhteistyössä toimialojen kanssa. Kehysneuvottelut on käyty toimialoitain talousjohtajan, kunnanjohtajan sekä toimialajohtajan kesken. Pälkäneen kunnan hallintosäännön 74 §:n mukaisesti kunnanhallitus hyväksyy talouden suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet, joiden puitteissa toimialat talousarvioehdotuksensa valmistelevat.

Verotulot ja valtionosuudet

Kehyksen pohjana on käytetty kuluvan vuoden talousarviota 2024 sekä viimeksi valmistunutta tilinpäätöstä 2023. Kehyksen valmistelussa vuodelle 2025 on ollut käytettävissä muun muassa Kuntaliiton kuntakohtainen veroennustekehikko sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton laatimat ennakkolliset valtionosuuslaskelmat. Verotulot on budjetoitu nykyisiin kunnallis- ja kiinteistöveroprosentteihin perustuen. Verotulojen arvioidaan kasvavan 4,8 %:lla vuoden 2024 talousarvion tasosta. Kehyksen 2025 verotulot ovat yhteensä noin 15,4 milj. euroa (+ 0,7 milj. euroa vs. TA2024). Valtionosuuksien ennakoidaan kertyvän kehityksen mukaan noin 3,9 milj. euroa eli kasvavan niin ikään 4,8 %:lla vuoden 2024 alkuperäisestä talousarviosta (+ 0,2 milj. euroa vs. TA2024).

Talousarvion laadintaan liittyy vielä lukuisia epävarmuustekijöitä. Valtionosuuslaskelmat sekä verotuloarviot ovat ennakkollisia ja tarkentuvat vielä myöhemmin. Yleinen talouden kehitys vaikuttaa voimakkaasti kunnan tuloihin verotulojen myötä.

Valtionosuudet laskevat tämän hetken laskelmien mukaan noin 600 000 euroa kuluva vuodesta 2024, kun te-uudistuksen myötä saatava lisääntyvä rahoitus (n. 0,8 milj. euroa) on eliminoitu. Pälkäneen kunnan valtionosuuksia heikentää myös sote-uudistukseen liittyvä rahoituspohjamuutos. Niin sanotun sote-erän vaikutus Pälkäneen valtionosuuteen vuonna 2025 on ennakkollisten laskelmien mukaan vajaat - 0,7 milj. euroa. Jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden läsiirtotarve vuodelta 2023 peritään kunnilta takaisin vuosien 2025-2027 aikana. Vuodelle 2025 kohdistuva osuus Pälkäneellä on vajaat -0,2 milj. euroa. Lisäksi kunnilta peritään vuosien 2025-2027 aikana takaisin vuodelle 2024 tehty määräaikainen lisäys (Pälkäneellä vajaat -0,1 milj. euroa vuonna 2025). Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistustyö on tällä hetkellä käynnissä.

Toimintakulut

Vuoden 2025 toimintakuluihin ei ole tehty yleistä indeksitarkastusta, koska inflaatio on hidastunut ja se ei vaikuta kaikkiin kuluryhmiin. Tiedossa olevat merkittävät korotukset ostopalveluissa on huomioitu.

Toimialojen merkittävimmät lakisääteiset/pakolliset menonlisäykset on huomioitu niillä tiedoilla, jotka ovat olleet saatavilla kehystä laadittaessa. Nykyiset kunta-alan työehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 asti. Kehyslaskennassa palkankorotukset vuodelle 2025 on arvioitu, joten niihin liittyy epävarmuutta. Yhteensä palkankorotusten vaikutus vuodelle 2025 on noin 400 000 euroa TA2024 nähden (+3,2 %). Palkkabudjetointi tehdään henkilötasolla ja tiedot tarkentuvat työn edetessä. Henkilöstökuluissa on huomioitu KEVA:n tasausmaksussa tapahtunut muutos. Henkilösivukulut tarkentuvat talousarvioprosessin yhteydessä.

Työllisyyspalveluiden siirtyminen kunnille 1.1.2025 alkaen vaikuttaa merkittävästi Pälkäneen kunnan menoihin. Tällä hetkellä vaikuttaa vahvasti siltä, että uudistus ei tapahdu kustannusneutraalisti, sillä lisääntyvät valtionosuudet eivät kata lisääntyviä kustannuksia (työllisyysalueen maksuosuus sekä kunnan osuus työmarkkinatuen kuntaosuudesta).

Rahoitustuotot ja -kulut sekä poistot ja tilinpäätössiirrot

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa korkomenot on arvioitu oletuksella, ettei uutta pitkäaikaista lainaa jouduta nostamaan vuonna 2025. Poistotaso on arvioitu tämän hetken tiedon mukaisesti ja sen arvioidaan laskevan hieman vuonna 2025 kuluva vuodesta. Investointivaroista muodostettua poistoeroa vähennetään suunnitelman mukaisten poistojen tahtiin. Tulosta parantava vaikutus kuitenkin heikkenee vuosittain.

Talousarviokehysten toimintakatteeksi muodostuu n. -18,2 milj. euroa, mikä on noin -2 miljoonaa euroa (+12,3 %) vuoden 2024 talousarviota heikompi. Toimintatuotot pysyvät hyvin lähellä vuoden 2024 talousarviota, kasvua 0,4 %. Toimintakulut kasvavat peräti 9,7 % johtuen mm. lisääntyvistä tehtävistä, kuten te-palveluiden järjestämistä vastuun siirrosta kunnille. Tulorahoituksen (verotulot ja valtionosuudet) sekä rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen vuosikatteeksi muodostuu noin 1,1 milj. euroa ja noin -2,5 milj. euron poistojen jälkeen kehysten tulos jää noin -1,4 milj. euroa miinukselle. Noin 0,3 milj. euron poistoeron vähennyksen jälkeen kehysten alijäämäksi tulee reilut -1,1 milj. euroa.

Talousarviokehys koskee ulkoisia eriä ja toimialoja sitoo tulojen ja menojen erotus eli toimintakate (netto). Kehys on laadittu tarkkaa taloudenpitoa noudattaen ja yllä mainittujen palkankorotusten lisäksi ainoastaan välttämättömät ja hyvin tärkeät menokohteet on lisätty kehukseen. Myös mahdollisia menosäästöjä ja tulonlisäyksiä on tarkasteltu ja otettu mukaan kehukseen.

Investoinnit

Pälkäneen kunnan voimassa olevan taloussuunnitelman 2024-2026 mukaiset investoinnit ovat yhteensä lähes 23 milj. euroa. Investointien suuri määrä tulee lisäämään kunnan vuosittaisia käyttötalouden poistoja sekä kasvavan lainamäärän myötä korkokuluja. Vuodelle 2025 tulee määrittää myös investointikehys, jotta talouden kantokyky turvataan. Investointikehuksessa poistonalaisten investointien investointikatoksi määritetään 8 milj. euroa vuodelle 2025.

Talouden tasapainotus

Pälkäneen kunnalla ei ole tällä hetkellä voimassa olevaa talouden tasapainotusohjelmaa. Talousarvion valmistelutilanne ja talouden näkyvät ovat kuitenkin heikentyneet selvästi vuosien 2024-2026 taloussuunnitelman hyväksymisestä. Taloussuunnitelma oli alun perin noin

1 milj. euron ylijäämäinen. Vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaan kunnalla on taseessaan ylijäämää noin 16,6 milj. euroa. Vuoden 2024 muutetun talousarvion alijäämäennuste on noin -0,15 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä on 1 080 euroa tilinpäätöksessä 2023 (Suomen keskiarvo n. 3 300 euroa/asukas).

Kunnan talouden lähtötilanne on hyvä, minkä vuoksi vuoden 2025 talousarviokehukseen ei ole sisällytetty vielä erityisiä talouden tasapainotustoimenpiteitä/-ohjelmaa. Toimintaympäristön epävarmuus (te-uudistuksen kustannukset ja rahoitus, valtionosuudet ja verotulojen kehitys) on tällä hetkellä erittäin suurta, minkä vuoksi talouden tasapainotustoimenpiteiden käynnistäminen ei ole vielä välttämätöntä. Mikäli talouden ennakoitu alijäämä pysyy kuitenkin suurena talousarviovuodelle 2025 sekä taloussuunnitelmavuosille 2026-2027, on talouden tasapainotuksen käynnistäminen sekä tulojen että menojen osalta välttämätöntä. Talouden tasapainotustyö käynnistetään tässä tapauksessa vuoden 2025 aikana siten, että talous saadaan tasapainoon vuoteen 2028 mennessä. Taloutta tasapainotettaisiin vuosittain noin 0,4-0,5 milj. eurolla vuosina 2026-2028.

Liite

Talousarviokehys vuodelle 2025

Oheismateriaali

Talousarvion 2025 laadintaohje

Toimivallan peruste

Hallintosääntö 74 §

Valmistelija

Markus Jaakkola, talousjohtaja
p. 050 469 8477, markus.jaakkola@palkane.fi

Esitys

Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus päättää,

1. antaa liitteenä olevan käyttötalouden talousarviokehysten vuodelle 2025. Talousarviokehys annetaan kaikille toimialoille. Toimialoja sitoo meno- ja tulokehysten nettosumma. Kehys koskee kunnan ulkoisia eriä.
2. asettaa poistonalaisten investointien yhteenlasketuksi investointikatoksi 8,0 miljoonaa euroa vuodelle 2025,
3. valtuuttaa talousjohtajan ja kunnanjohtajan antamaan yksityiskohtaisia laadintaohjeita toimialoille,
4. talousarviokehystä tarkistetaan tarvittaessa kunnanhallituksen erillispäätöksellä toimintaympäristön mahdollisesti muuttuessa.

Käsittely kokouksessa

Markus Jaakkola poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 17:38.

Päätös

Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Kunnanhallitus päätti kokouksessaan 17.6.2024 (§ 99) talousarviokehuksesta vuodelle 2025. Toimialat ovat valmistelleet talousarvioesityksiään annetun kehyksen pohjalta. Toimialojen toimintakatteet alittavat kokonaisuudessaan talousarviokehyksessä annetun toimintakatteen.

Kunnanhallitukselle esitellään talousarvion valmisteluvaihe. Toimialajohtajat esittelevät kokouksessa toimialansa talousarviot (käyttötalousosat sekä toiminnalliset tavoitteet) ja niissä tapahtuvat keskeiset muutokset. Lisäksi esitellään koko kunnan käyttötalousosa, investointiosa sekä rahoitusosa. Kunnanjohtajan esitys vuoden 2025 talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi 2026-2027 (talousarviokirja) tuodaan kunnanhallituksen kokoukseen 18.11.2024 ja esitetään edelleen valtuuston päätettäväksi 25.11.2024.

Toimivallan peruste Hallintosääntö 74 § ja kuntalaki 110 §

Valmistelija Markus Jaakkola, talousjohtaja
p. 050 469 8477, markus.jaakkola@palkane.fi

Esitys Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus ottaa tiedoksi vuoden 2025 talousarvion ja vuosien 2026-2027 taloussuunnitelman valmistelutilanteen sekä käy keskustelua jatkovalmistelusta.

Käsittely kokouksessa Pertti Salminen saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 16:33.
Harri Apell liittyi kokoukseen Teams-yhteydellä tämän asian käsittelyn aikana klo 16:33.
Tiina Kivinen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 16:33.
Harri Apell poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 17:07.
Sirkku Mäkelä saapui kokoukseen kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 17:08 Sirkku Mäkelä poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn aikana klo 17:21.
Markus Jaakkola poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn päätyttyä klo 18:18.

Kokoustauko 18:18-18:30.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

KH 18.11.2024 § 178

Kuntalain 410/2015 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot ja siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan

ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Talousarvio sisältää toimialakohtaiset nettomääräiset määräraha-arviot (ulkoiset eurot) talousarviovuodelle 2025 sekä toiminnalliset tavoitteet, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia. Käyttötalouden lisäksi valtuustoon nähden sitovia eriä ovat tuloslaskelmaosan rahoitustulot ja -menot (netto), verotulot, valtionosuudet sekä investointiosan investointitulot ja -menot (netto) sekä rahoitusosan antolainauksen, lainakannan sekä oman pääoman muutokset.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Vuoden 2025 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit

Kunnanvaltuusto päätti vuoden 2025 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit 28.10.2024. Vuoden 2025 kunnallis- ja kiinteistöveroprosentit Pälkäneellä ovat:

- tuloveroprosentti 8,90 %
- yleinen kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- maapohjan kiinteistöveroprosentti 1,30 %
- vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 0,48 %
- muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti 1,10 %
- yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti 0,00 %

Toimintatuotot ja -kulut

Toimintatuottojen kokonaismäärä talousarviossa 2025 on 4,55 milj. euroa ja toimintakulujen -22,75 milj. euroa. Toimintatuotot pysyvät vuoden 2024 talousarvion tasolla ja toimintakulut kasvavat peräti 9 %:a johtuen erityisesti työllisyyspalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä valtiolta kunnille. Toimintakate on talousarviossa 2025 noin -18,19 milj. euroa eli toimintakate heikkenee noin 1,85 milj. eurolla (+11,3 %).

Verotulot ja valtionosuudet

Pälkäneen kunnan valtionosuuksien ennakoidaan kasvavan vuonna 2025 noin 10 %:lla vuoden 2024 tasosta. Valtionosuuksia ennakoidaan kertyvän noin 3,98 milj. euroa vuonna 2025 eli noin 360 000 euroa kuluvaan vuoteen 2024 enemmän. Vertailukelpoisesti valtionosuudet kuitenkin laskevat noin 450 000 eurolla (n. -13 %), kun huomioidaan te-palveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä saatava valtionosuuden lisäys. Valtionosuuksien väheneminen heikentää kunnan rahoitusasemaa ja erityisesti käyttötalouden tasapainoa.

Pälkäneen kunnan verotulojen ennakoidaan kasvavan noin 650 000 eurolla (+4,4 %) kuluvaan vuoteen 2024 nähden, johtuen kuitenkin ansiotulovähennyksen poistumisesta kunnallisverotuksessa. Uudistus on kunnille lähtökohtaisesti kustannusneutraali, koska kuntien valtionosuudet (verotulomenetyksen korvaus) pienenevät vastaavalla määrällä ensi vuodesta alkaen. Verotulojen kasvua voi pitää melko vaimeana ottaen huomioon edellä mainitun muutoksen. Kokonaisuudessa verorahoitus

(valtionosuudet ja verotulot) kasvaa noin 1 milj. eurolla kuluva vuodesta (+5,5 %). Pälkäneen kunnan toimintakate siis kasvaa n. -0,84 milj. euroa verotuloja ja valtionosuuksia nopeammin.

Rahoitustuotot ja -kulut, poistot, vuosikate, tilikauden tulos sekä alijäämä

Rahoitustuottojen ja -kulujen ennakoitaan olevan vuonna 2025 noin 50 000, joten vuosikatteen muodostuu 1,19 milj. euroa. Noin -2,74 milj. euron poistojen jälkeen talousarvion 2025 tilikauden tulos muodostuu noin -1,55 milj. euroa negatiiviseksi. Poistoeron vähennyksen (n. +0,28 milj. euroa) tilikauden alijäämäksi muodostuu noin -1,27 milj. euroa.

Taloussuunnitelmavuodet 2026 ja 2027 ovat niin ikään sekä tilikauden tuloksen että yli-/alijäämän osalta alijäämäisiä. Taloussuunnitelma 2025-2027 on kokonaisuudessaan noin -5,39 milj. euroa alijäämäinen. Kunnanvaltuuston päätettäväksi tulee alkuvuodesta 2025 talouden tasapainotusohjelma vuosille 2026-2028.

Investoinnit ja lainakannan kehitys

Investointimenot vuosille 2025-2027 ovat yhteensä noin 34,12 miljoonaa euroa. Mittavien investointien vuoksi kunnan lainamäärä kasvaa tulevina vuosina. Rahoituslaskelman mukaan uutta pitkäaikaista lainaa nostetaan 2 milj. euroa vuonna 2025, 13 milj. euroa vuonna 2026 ja 12 milj. euroa vuonna 2027. Pitkäaikaisia lainoja lyhennetään puolestaan yhteensä noin 3,36 milj. eurolla vuosina 2025-2027.

Myös lyhytaikaisten lainojen (kestoltaan alle vuoden) lisäykseksi esitetään enintään 2 milj. euroa vuodelle 2025 sekä enintään 1 milj. euroa kummallekin taloussuunnitelmavuodelle 2026-2027 kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi lyhytaikaisiin tarpeisiin.

Taloussuunnitelmakaudella toiminnan ja investointien rahavirta on yhteensä noin -31 miljoonaa euroa miinuksella eli investoinnit joudutaan rahoittamaan pääosin lainarahalla.

Konserniyhtiöt

Konserniyhtiöiden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet on esitelty niin ikään talousarviokirjassa kuntalain 110 §:n 2 momentin mukaisesti.

Liite

Talousarvio 2025 ja taloussuunnitelma 2026-2027 on esityslistan liitteenä.

Toimivallan peruste

Hallintosääntö 74 §, kuntalaki 110 §

Valmistelija

Markus Jaakkola, talousjohtaja
markus.jaakkola@palkane.fi, puh. 050 469 8477

Esitys

Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus päättää esittää kunnanvaltuustolle, että valtuusto

1. hyväksyy liitteenä olevan esityksen vuoden 2025 talousarvioksi ja vuosien 2026 - 2027 taloussuunnitelmaksi.

2. hyväksyy talousarvion kohtaan 7.1-7.4. sisältyvät konserniyhtiöiden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet kuntalain 110 §:n 2 momentissa tarkoitetuiksi kuntakonsernin tavoitteiksi.
3. oikeuttaa kunnanhallituksen ottamaan vuonna 2025 rahoituslaitoksilta pitkäaikaista lainaa enintään 2 000 000 euroa.
4. oikeuttaa talousjohtajan ottamaan lyhytaikaista lainaa enintään 2 000 000 euroon saakka kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi.
5. oikeuttaa kunnanjohtajan ja talousjohtajan tekemään talousarviokirjaan teknisluonteisia korjauksia.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

KV 25.11.2024 § 65
298/02.02.00/2024

Esitys

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto

1. hyväksyy liitteenä olevan esityksen vuoden 2025 talousarvioksi ja vuosien 2026 - 2027 taloussuunnitelmaksi.
2. hyväksyy talousarvion kohtaan 7.1-7.4. sisältyvät konserniyhtiöiden taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet kuntalain 110 §:n 2 momentissa tarkoitetuiksi kuntakonsernin tavoitteiksi.
3. oikeuttaa kunnanhallituksen ottamaan vuonna 2025 rahoituslaitoksilta pitkäaikaista lainaa enintään 2 000 000 euroa.
4. oikeuttaa talousjohtajan ottamaan lyhytaikaista lainaa enintään 2 000 000 euroon saakka kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi.
5. oikeuttaa kunnanjohtajan ja talousjohtajan tekemään talousarviokirjaan teknisluonteisia korjauksia.

Käsittely kokouksessa

Asian käsittelyn aluksi puheenjohtaja teki esityksen asian käsittelyjärjestyksestä. Ensin käydään yleiskeskustelu, jonka jälkeen ryhmät esittävät ryhmäpuheenvuoronsa. Tämän jälkeen talousarviokirja käsitellään ja hyväksytään luku kerrallaan.

Hyväksyttiin puheenjohtajan esitys asian käsittelyjärjestykseksi.

Yleiskeskustelun aluksi kunnanjohtaja ja talousjohtaja esittelivät talousarvion valmisteluun vaikuttavia tekijöitä.

Ryhmäpuheenvuorot talousarviosta pitivät Ville Klasila Kokoomuksen valtuustoryhmästä, Jyrki Ahola Keskustan valtuustoryhmästä ja Maria Aho SDP:n valtuustoryhmästä.

Henkilökohtaisen puheenvuoron talousarviosta esitti Jyri Kankila, Raimo Ohtonen ja Timo Ailio.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.